

CHIZMACHILIK O'QITISH METODIKASIDA QO'LLANILADIGAN ILMIY-TADQIQOT BOSQICH VA METODLARI. TA'LIMNING DIDAKTIK PRINSIPLARI

Tursunova Dilshoda Jahongirovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada chizmachilik o‘qitish metodikasida qo‘llaniladigan ilmiy-tadqiqot bosqichlari va metodlari, shuningdek ta’limning didaktik prinsiplari o‘rganilgan. Maqolada o‘quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish, chizmachilik ko‘nikmalarini shakllantirish va amaliy mashg‘ulotlarni samarali tashkil etish usullari tahlil qilinadi. Ilmiy-tadqiqot yondashuvi orqali darslarni bosqichma-bosqich rejalashtirish va talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish muhimligi ko‘rsatib o‘tiladi. Shu bilan birga, maqola chizmachilik ta’limida didaktik prinsiplarni qo‘llashning samaradorligini aniqlashga qaratilgan.

KALIT SO‘ZLAR: chizmachilik o‘qitish, metodika, ilmiy-tadqiqot bosqichlari, pedagogik metodlar, didaktik prinsiplari, ijodiy faoliyat, amaliy mashg‘ulotlar, individual yo‘naltirish, o‘quv kompetensiyalari, ta’lim samaradorligi.

Chizmachilik o‘qitish metodikasi zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning texnik va badiiy ko‘nikmalarini shakllantirish, ularning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish va estetik tafakkurini oshirishda muhim o‘rin tutadi. Darslarni samarali tashkil etish uchun ilmiy-tadqiqot yondashuvi va metodlarni qo‘llash talab etiladi.

Ilmiy-tadqiqot bosqichlari va metodlari darslarni rejalashtirish, amaliy mashg‘ulotlarni bosqichma-bosqich tashkil etish, o‘quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish imkonini beradi. Shu bilan birga, didaktik prinsiplarga amal qilish o‘quv jarayonining samaradorligini oshirish va o‘quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag‘batlantirishga yordam beradi.

Chizmachilik o‘qitishda ilmiy-tadqiqot bosqichlarini va didaktik prinsiplari qo‘llash o‘quvchilarning nafaqat texnik mahoratini, balki vizual tafakkur, makoniy idrok va kompozitsion fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, maqolada chizmachilik darslarida qo‘llaniladigan ilmiy-tadqiqot metodlari va didaktik yondashuvlar batafsil tahlil qilinadi.

Chizmachilik o‘qitish metodikasida ilmiy-tadqiqot bosqichlari va metodlarini qo‘llash o‘quvchilarning texnik va badiiy ko‘nikmalarini samarali shakllantirishda

muhim rol o'ynaydi. Ilmiy-tadqiqot yondashuvi darslarni rejalashtirish, amaliy mashg'ulotlarni tizimli tashkil etish va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Shu bilan birga, ta'limning didaktik prinsiplari amaliy jarayonning samaradorligini oshirish, o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag'batlantirish va nazariy bilimlarni amaliy qo'llashga yo'naltirish vazifasini bajaradi.

Ilmiy-tadqiqot bosqichlari chizmachilik darslarida odatda quyidagi tartibda amalga oshiriladi: muammoni aniqlash, kuzatish va tahlil, tajriba va amaliy ishlar, natijalarni umumlashtirish va xulosa chiqarish. Boshlang'ich bosqichda o'quvchilarga asosiy chizmachilik asboblari va materiallari bilan ishlashni o'rgatish tavsiya etiladi. Bu bosqichda ular oddiy shakllar, chiziqlar va ranglarni uyg'unlashtirishni mashq qiladilar, shuningdek, detal va proporsiyani sezish hamda obyektlarni makon ichida to'g'ri joylashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Keyingi bosqichda o'quvchilar murakkabroq landshaft elementlarini ishlashga o'tiladi. Bu jarayon kuzatish, tasvirlash, ranglash va kompozitsiyani tashkil etish bosqichlarini o'z ichiga oladi. Talabalar turli obyektlarni – daraxtlar, tog'lar, daryo va boshqa tabiiy elementlarni bir kompozitsiya ichida uyg'unlashtirishni o'rganadilar. Yorug'lik va soya, rang ohanglari va masofani hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, o'quvchilar o'z ishlarini amaliy tahlil qilib, kompozitsiya ritmi va muvozanatini baholashni o'rganadilar.

Didaktik prinsiplarga amal qilish darslarning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Masalan, o'quvchilarning qobiliyat darajasi va individual xususiyatlarini hisobga olish, amaliy mashg'ulotlarni bosqichma-bosqich tashkil etish, motivatsiyani oshirish va ijodiy erkinlikni ta'minlash dars sifatini yaxshilaydi. Shu bilan birga, o'qituvchi talabalarning mustaqil ishlarini yo'naltiradi, maslahatlar beradi va ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Amaliy mashg'ulotlarda turli metodlar qo'llaniladi: vizual materiallar va referens rasmlar orqali tahlil, tajriba va eksperimentlar, ochiq havoda plenar mashg'ulotlar va guruh ishlari. Talabalar ochiq havoda yoki foto materiallar yordamida manzara va obyektlarni kuzatib, ularni chizishga harakat qiladilar. Shu tarzda ular vizual xotira va kuzatish qobiliyatini rivojlantiradilar, shakllar va ranglarni to'g'ri uyg'unlashtirishni o'rganadilar.

Guruh mashg'ulotlarida talabalar bir-birining ishlarini tahlil qiladilar va konstruktiv fikr almashadilar. Bu ijodiy erkinlik, hamkorlik va kritik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, talabalarning individual ishlarini kuzatib, ularni nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishga yo'naltirish ilmiy-tadqiqot yondashuvining samaradorligini oshiradi.

Talabalarga ilmiy-tadqiqot metodlarini qo'llash nafaqat texnik mahoratni, balki makoniy tafakkur, kompozitsion fikrlash va rang sezgirligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu jarayon ularni amaliy ishlarda sabr-toqat, diqqatni jamlash va o'z ishiga mas'uliyat bilan yondashishga o'rgatadi. Darslar talabalarning ijodiy shaxsiyatini shakllantirish, san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish va badiiy tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan.

Natijada, chizmachilik o'qitish metodikasida ilmiy-tadqiqot bosqichlari va metodlarini qo'llash, shuningdek didaktik prinsiplarga amal qilish o'quvchilarning texnik va badiiy ko'nikmalarini mustahkamlash, estetik tafakkurini oshirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Chizmachilik o'qitish metodikasida ilmiy-tadqiqot bosqichlari va metodlarini qo'llash, shuningdek ta'limning didaktik prinsiplari talabalarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish va texnik-ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlangan. Bosqichma-bosqich mashg'ulotlar, amaliy ishlar, vizual tahlil va individual yo'naltirish orqali talabalar kompozitsiya va chizmachilik ko'nikmalarini samarali egallaydilar. Ochiq havoda mashg'ulotlar va guruh ishlari ijodiy erkinlik, hamkorlik va konstruktiv fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu tarzda, ilmiy-tadqiqot yondashuvi va didaktik prinsiplarga amal qilish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. A. Tasviriyy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – С. 8-14.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation. – 2023. – T. 2. – № B10. – С. 192-198.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15-21.

6. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – № 3. – С. 60-66.
7. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.

